

HAGABLADET

Nr 3-4/2012

Närkontakt med Brunnsviken

RICHARD ANDERSSON

Brunnsvikens Kanotklubb passerade nyligen 100-årsstrecket. Under namnet Gustav Vasa Ungdomsförening bildades klubben den 25 juni 1909.

Bland upphovsmännen märktes en man vid namn Varton Salomonsson. Hamnområdet låg vid Stallmästaregården och bestod till största delen av segelkanoter. 1913 blev klubben vräkt från området och via Albano hamnade verksamheten vid Frescati 1915. Det första lilla klubbhuset låg vid vår nuvarande parkering.

Bygget skedde med hjälp av ett bidrag på 300 kronor från Centralföreningen för Idrottens främjande. I november 1915 hölls det första sammanträdet under eget tak och klubbens namn ändrades 1917 till Brunnsvikens Kanotklubb.

FRAMGÅNGSRIKA

TÄVLINGSKANOTISTER

Fram till 1929 dominerade segelkanoterna klubbens verksamhet. Därefter tog paddelkanoterna över mer och mer. Många segelkanoter lämnade klubben och sökte medlemskap i Segelsällskapet Viken (senare Vega).

I maj 1930 hölls den första paddel-

Unga kanotister från Brunnsvikens kanotklubb i fin formation. Foto Linda Härefelt.

tävlingen på Brunnsviken men även långfärdspaddling förekom. 1933 paddlade 2 medlemmar till Öland via Västervik tur och retur. Då fanns 35 paddelkanoter i klubben.

1936 utsågs Arne Bogren att representera klubben och landet vid Berlinolympiaden men han hade inte tid att

resa dit. Samma år paddlade Richard Lindahl från klubben till Tallinn i en tävlingskanot via Helsingfors.

1938 fick BKK sin första världsmästare: Arne Bogren! Från detta år representerades klubben i Internationella Mästerskap (OS, VM, EM) i en obruten rad ända till 1986. OS-guldet >>>

HAGABLADET

är en tidning för natur och kultur vid Haga-Brunnsviken. Den utkommer med fyra nummer per år.

REDAKTION:

Ingrid Sjöström,
Sverker Michélsen.

ANSVARIG UTGIVARE:

Märtha Angert
Lilliesträle

HAGA-BRUNNSVIKENS
VÄNNER

info@haga-brunnsviken.org
Box 23224
104 35 Stockholm

Jord, luft, eld och vatten

SÅ HÄR ÄRS BLIR DE FYRA ELEMEN- ten särskilt påtagliga i Hagaparken. Grönskan falnar och den mustiga jorden framträder, luften blir frisk och klar, Brunnsvikens vatten speglar och på Ljusfesten tändes tusen eldar.

Hagabladet vill som alltid både uppliva minnen från förr och fånga nuet och framtiden. Med avstamp i årets Hagadag den 18 augusti söker vi spåren efter Carl Michael Bellman på Haga. Närmare i tiden ligger den bioaktuelle Olof Palmes relationer till Norra Djurgården. Snabba kanoter ger liv åt Brunnsvi-

Fackelbärare vid Kafé Sjöstugan, Ljusfesten 2012. Foto Mats Petersson.

ken, inte minst tack vare BKK, Brunnsvikens Kanotklubb, aktiv sedan drygt hundra år. Klubben medverkade i årets lyckade Ljusfest, som lyser upp sista sidan.

Senaste nytt om Albano får stå för framtiden – sista ordet

är knappast sagt i det ärendet. Hoten mot Haga och Nationalstadsparken kommer från många håll. Vår förening behövs till parkens försvar. Fortsätt som medlem, värva gärna nya! Plusgiroblankett bifogas. ●

»»» 1948 genom Hasse Berglund och Lennart Klingström i London var en höjdpunkt. Lägg därtill OS-silvret i Helsingfors 1952 genom Ingemar Hedberg och Lars Glassér i en målfotouppgörelse om guld!

Det lilla klubbhuset eldhärjades och 1948 stod ett renoverat på plats med rinnande vatten, bastu och avloppsledning. Vattnet i Brunnsviken var av mycket dålig kvalitet. Avloppen gick orenat ut i vattnet från kommunerna runt om.

VÄGPROBLEM OCH NYTT KLUBBHUS

1963 var kanotplatsbristen akut och det gamla kanotmagasinet (som ligger på andra sidan Frescati Hagväg) från 30-talet var fullbelagt. En frenetisk tid började. Vi fick efter ett par års betänketid från Djurgårdsförvaltningen markupplåtelse.

Nytt kanotmagasin byggdes med hjälp av medlemmarna (då 239). När allt var klart skulle Vägverket i samband

Klubben har paddlat hem åtskilliga medaljer genom åren. Här ett seg-rarlag från 1947.

med högertrafikomläggningen flytta infarten till dåvarande Skogshögskolan! Det resulterade i att klubbhus och magasin skulle ligga på olika sidor om vägen!

Klubbens dåvarande ordförande Bengt Glassér stoppade med ett vredesutbrott vägbygget. Då blev det fart, resultatet blev att klubbansläggningen flyttades till sin nuvarande plats. En tid av mycket arbete, hårt förhandling och med en stor känsla och fair play, invigdes anläggningen 17 september 1971. Under tiden 1974–89 byggdes ytterligare kanotmagasin och gav plats för bland annat uthyrningskanoter.

Bland många kända medlemmar i BKK finner man, kanske förvånande för många, på 1980-talet skådespelskan Margareta Krook och bokförläggaren Ebbe Carlsson, den senare även ordförande i Svenska Kanotförbundet.

LIVAKTIG FÖRENING

Brunnsvikens Kanotklubb består i dag av ca 1000 medlemmar och det bedrivs ungdoms-, motions- och tävlingsverksamhet samt havspaddling. Verksamheten pågår i princip under hela året. Under maj-september är uthyrningen öppen. Då kan man hyra kajak eller

canadensare så att man kan komma ut i Brunnsvikens omgivning. Vi har en stor åldersspännvidd, från ungdom till aktiva pensionärer. Alla som är intresserade av paddling är välkomna att ansluta sig till klubben. De enda krav vi har är att man måste vara simkunnig och att man är noggrann med säkerheten kring paddlingen.

Som medlem i Brunnsvikens Kanotklubb har man tillgång till klubbhuset och p-plats. I klubbhuset finns det dusch och bastu. Lokalen är också utrustad med ett gym och paddelmaskiner. Under sommaren arrangerar Brunnsvikens kanotskola för skolungdomar. Den brukar locka ett 30-40 tal ungdomar varje sommar.

I nära anslutning till kanotklubben, intill Brunnsviksbadet, ligger Akademiska Roddföreningen (ARF), som många blandar ihop med Brunnsvikens Kanotklubb. Inom båda sporterna använder vi oss utav långa smala båtkonstruktioner. Men det är trots allt ganska stor skillnad mellan att ro och att paddla. Genom årens lopp har vi dock hjälpt varandra i samband med arrangemang ute på vattnet då vi har lånat varandras lokaler och bryggor. Värt att nämna är att ARF's klubbhus är ritat av arkitekten Folke Löfström, ett av hans första uppdrag.

Brunnsvikens Kanotklubb har också under de senaste åren medverkat i de arrangemang som Haga-Brunnsvikens vänner ordnar årligen kring Brunnsvikens vatten. Under Hagadagen har vi haft gratis prova-på-paddling och cafeteriaförsäljning. Brunnsvi-

Paddling förknippas gärna med sommaren, men i stort sett året runt glider kajakerna ut på Brunnsviken. Här en höstlig utfärd 2012. Foto Linda Härefelt.

kens Kanotklubb har också medverkat vid Ljusfesterna under november månad. Då tänder vi upp marschaller och vårdkasar på stranden samt bestyckar våra kanoter med ljusfacklor och paddlar ut och lyser upp Brunnsvikens mörka vatten.

*Richard Andersson
är ordförande i Brunnsvikens
Kanotklubb.*

*Historiken bygger på uppgifter från
Eva Berglund-Lindbäck.
Läs vidare på föreningens
bemsida, www.bkk.se/*

Full aktivitet utanför BKK:s klubbhus. Foto Linda Härefelt.

Reviderat planförslag för Albano

PLANERINGEN FÖR ALBANOOMRÅDET, DEN misshandlade tomten mellan universitetet och Tekniska högskolan, har pågått sedan 2004. Programmet har förändrats successivt och därmed planförslagen. De har bearbetats, debatterats, kritiserats, bearbetats igen i varv efter varv. Stadsbyggnadskontoret har ställt ut förslagen i flera vändor med omfattande remissrundor.

Nu har stadsbyggnadsnämnden godkänt Stadsbyggnadskontorets senaste förslag till detaljplan för området Albano och Norra Djurgården (Dp 2008-21530-54) och lämnat den till kommunfullmäktige för antagande senare i höst.

Vad är det då som ändrats i förutsättningarna? Som alla vet är bristen på studentbostäder skriande i Stockholm, och Albano erbjuder ett utmärkt läge. Behovet har ökat kraftigt de senaste åren och blivit en politiskt brännbar fråga. Enligt lagen om Nationalstadsparken får viss bebyggelse tillkomma, om den an knyter till pågående verksamhet och respekterar parkens natur- och kulturvärden. Ett begränsat antal studentbostäder och universitetslokaler skulle alltså kunna accepteras.

Det som kritikerna av förslaget vänder sig emot – bland dem Förbundet för Ekoparken där Haga-Brunnsvikens vänner ingår, och Kommittén för Gustavianska Parken – är främst den höga exploateringen som ökat undan för undan och den täta, innerstadslänkande utformningen av bebyggelsen.

Av den totala nybyggnadsmassan på 150 000 kvadratmeter utgörs 100 000 av lokaler, 50 000 av studentbostäder, motsvarande ca 1 000 lägenheter. Akademiska hus och stadsbyggnadsnämnden har tidigare begärt en höjning till 1 500 lägenheter, vilket dock avvisas av Stadsbyggnadskontoret. Istället vill kontoret utreda hur Kräftriket mellan Roslagsvägen och Brunnsviken kan förtätas med 500 bostäder. Kräftrikets glesa bebyggelse med "hus i park" i lummig grönska har av kritikerna framhållits som en god förebild för Al-

Planer för nybygge i Albano. De mörka och mellangrå silhuetterna anger ny bebyggelse, med undantag av det redan stående Fysikcentrum, nederst. Till vänster Brunnsviken och Kräftriket. Ritningar ur gestaltungsprogrammet Albano – Stockholms nya universitetsområde, Stockholms stadsbyggnadskontor 2012. Planhandlingarna kan studeras på www.stockholm.se/sbk.

bano. Kanske blir Kräftriket nu nästa slagfält där Nationalstadsparkens värden hotas!

Stadsbyggnadskontoret har tagit till sig en del av den tidigare kritiken och trycker hårt på att det nya förslaget är bättre anpassat till miljön, att byggnaderna är lägre och försedda med grönska på både tak och terrasser. Man ansluter till "en europeisk stadsbyggnadstradition med en tät, grön och småskalig urbanitet". "Bebyggelsen har gestaltats för att samverka med Nationalstadsparkens topografi och naturmiljövärden så att ekologiska sprid-

ningsvägar förstärks och nyskapas. En låg och tät stadstruktur som tar hänsyn till siktlinjer från Hagaparken och Brunnsviken ska skapas".

Det låter vackert – men av planbeskrivningen, ritningar och perspektiv framträder en miljö oförenlig med de villkor som enligt lagen ska gälla för Albano och hela Nationalstadsparken.

Kanske kan det bli en attraktiv miljö där studenter kan trivas – men på fel plats. Säkerligen kommer detaljplanen att överklagas, om den tas av kommunfullmäktige.

Ingrid Sjöström

Genomskäring av området med Fysikcentrum längst till höger, Roslagsbanan till vänster. I det aktuella förslaget är Värtabanen överdäckad.

Bellman syns på Haga

Carl Michael Bellman kommer släntrande från Koppartälten nedåt Pelousen, han slingrar mellan täta grupper av åskådare med picknickkorgar och filter. Härligt väder gynnar Hagadagen den 18 augusti. Janne Åström som kongenial Bellman sjunger med värme och känsla. Dialogen, skriven av Gunnel Bergström, med Gustav III, spelad av Richard Forsgren, och journalisten Stina Bäckström flyter fint och låter oss få veta mycket om kungens och skaldens relationer till varandra och till Haga. De var nära jämnåriga, kungen sex år yngre än Bellman, som föddes 1740. Båda var välutbildade, fascinerade av antikens gudavärld och av de sköna konsterna. I Bellmans epistlar och sånger vimlar det av nymfer och najader, ofta med Hagas framväxande engelska park som scen.

Hur gick det nu egentligen till, träffades de två verkligen på Haga? Vi vet ju att Gustav III förälskade sig i Hagas omväxlande natur redan 1767 och köpte södra delen av nuvarande parken 1771. Han bodde vid sina besök i den lilla gården Gamla Haga, som låg vid stranden på Vasaslätten fram till 1785, då den flyttades upp till sitt nuvarande läge intill Turkiska kiosken. Samtidigt

Johan Tobias Sergel har fångat sina vänner Louis Jean Desprez, arkitekten till Hagas Stora slott, och Carl Michael Bellman, som försonas efter någon dispyt. I mitten den katolske prästen Moretti. Teckningen gjordes kring 1791, vid samma tid som Bellman gav ut Fredmans sånger med "Fjäriln vingad syns på Haga". Foto Nationalmuseum.

köptes parkens norra del och planerna för Hagapaviljongen och det stora slottet tog fart. Hagapaviljongen stod i stort sett klar 1790, då kungen flyttade in. Gustav III bodde alltså under 19 år i Gamla Haga och knappt två år i Paviljongen. Haga blev hans tillflykt från hovceremonier och plikter i Stockholms slott, en romantisk plats för rekreation och nöjen, men också för att i avskildhet planera för statskupper och krig med några få förtrogna.

Bellman upptäckte Haga ungefär

samtidigt med kungen. Anita Ankar-crona, ordförande i Bellmansällskapet, beskriver i boken "Haga – ett kungligt kulturarv" (2008) Bellmans olika kontakter med parkmiljön. I februari 1768 skrev han en bröllopsdikt till ett brudpar i Haga, som antagligen firade bröllop på något av utvårdshusen i trakten. Ett annat bröllop hyllades av Bellman i september 1782 i form av en målande beskrivning i Inrikes Tidningar. Bröllopsföljet vandrar ned mot stranden "över de små ganska ordentligen anlagda broar, vilka därstädes genom en susande lövskog oförmärkt leda Vandraren till den skönaste trädgård, att på denna vackra ort hämta vila och rasta några minuter". I gröngräset njuter sällskapet av kaffe och frukt, sång och musik. Kanske sjöng man Bellmans populära hyllning till Gustav III, "Gustavs skål", skriven till revolutionen 1772.

KUNGEN GAV BELLMAN JOBB...

Gustav III uppskattade förstås Bellmans kungssång och anlät honom i många sammanhang. Genom kungligt beslut 1776 fick Bellman tjänst i Nummerlotteriet, som gav en fast inkomst och möjlighet för honom att gifta sig med Lovisa Grönlund. Kungen stod fadder för parets äldste son Gustaf 1781.

Även som teaterförfattare fick Bellman kungligt uppdrag. På nyårsafton 1790 uppförde Bellman divertissementet "Dramatiska sammankomsten" i Turkiska kiosken intill Gamla Haga. Kiosken rymde bara en liten krets som publik, kungen och några närstående ur hovet. Pjäsen utspelar sig på Dramatiska teatern, där tidens ledande skådespelare spelar sig själva men bytte roller med varandra. Män spelas av kvinnor och tvärtom, med komiska effekter och förvecklingar. Det hela slutar med en lovsång till kungen: "lugnt, lugnt vila på Haga, sen när skyarna daga, ditt folk du med mildhet styr".

Nyåret därpå var det dags igen. Nu kunde Bellman och skådespelartruppen uppträda i Hagapaviljongen, där kungen nyss flyttat in. Stycket hade den föga lockande titeln "Mantalsskrivningen" och handlade om en skara bönder samlade för uppbörd i en gästgivargård. Som Anita Ankar-crona påpekar var säkert kontrasten mellan den

En okänd konstnär bar i en oljemålning föreställt sig Bellman och hans vänner på värdshusbesök. För Bellman har han använt ett känt porträtt från 1779 av Per Krafft d.ä. som förlaga. Foto Bengt Jonshult.

pittoreska allmogen och den förnäma publiken i den eleganta interiören väl beräknad av Bellman. Hela ensemblen stämde in i de avslutande hyllnings-sångerna till kungen.

...OCH BELLMAN SÖKTE JOBB
ÅT FRUN PÅ VERS

Och "Fjäriln vingad"? Den tillkom först som en versifierad ansökan om tjänst för Bellmans fru Lovisa som föreståndare på Hagapaviljongen, en tjänst som dock inte inrättades. Bellman omarbetade den något och lät dikten ingå i Fredmans sånger, publicerad 1791. I den andra versen ger Bellman en ögonblicksbild av parken, där man arbetar för fullt med att avverka skog och hugga sten för det stora slottet.

Haga, i ditt sköte röjes
Gräsens brodd och gula plan;
Stolt i dina ränlar höjes,
Gungande den vita svan;
Längst ur skogens glesa kamrar
Hörs täta återskall,
Än från den graniten hamrar,
Än från yx i gran och tall.

Men slottet kom aldrig längre än till källarvåningen. Efter Gustav III:s död 1792 blev Bellmans liv besvärligt. Han satt i häkte två månader för obetalda skulder 1794 och dog i lungdot 1795.

Med Bellmans makalösa förmåga att skapa närhet och närvaro förflyttas vi direkt till hans samtid och möter hans vänner och väninnor, mer eller mindre nyktra och belevade, men alltid mänskliga. Att sjunga eller lyssna till Bellmans sånger på Haga gör det sena 1700-talet livs levande här och nu.

Janne Åström, känd från *Så ska det låta* och *Jesus Christ Superstar* är också Bellmansångare med ett eget sound. Här på Hagadagen i år. Foto Göran Sachs.

Alla som hört Bengt Jonshult sjunga Bellman på sina Hagavandringar vet!

Den som vill bekanta sig närmare med Bellman har mycket att tillgå. Utom Anita Ankarcronas ovan nämnda text finns bl.a. katalogen till en fin utställning 1990 i Haga Parkmuseum, "Bellman i Haga parkmuseum" med text av Olof Byström. På Stockholms stadsmuseum gjordes 2007 en utställ-

ning med fyllig katalog, "Bellman, Sevenbom och prinsessan. Snusk, lyx och vardag i 1700-talets Stockholm". Göran Hassler har i serien En bok för alla utgivit Fredmans epistlar och Fredmans sånger med noter och rikliga kommentarer. Bellmansällskapet har en innehållsrik hemsida, www.bellman.org.

Ingrid Sjöström

*Mer Bellman
i Haga!*

**HAGA –
BRUNNSVIKENS
VÄNNER**

Bli medlem!

ÅRSVAGIFT 150 KR
STUDERANDE 75 KR
FAMILJ 225 KR
FÖRENINGAR, FÖRETAG 275 KR
PLUSGIRO 428 37 57-5

*Mer om Hagadagen,
remitter och mycket
annat på föreningens
hemsida:*

**[www.haga-
brunnsviken.org](http://www.haga-brunnsviken.org)**

Bilden är ett exempel på de många minnen Bellman lämnat efter sig i Nationalstadsparken. Den glada affischen gjordes för ett sångspel av Axel Berggren från 1918 med titeln "Bellman på Stadion". Ur Bengt Jonshults samling.

Om Palme och parken

PETER SCHANTZ

Årets sommar var inte idealisk. Regn-
skurar kom och gick var och varannan
dag. Men de hade det goda med sig
att bokhandeln fick lite draghjälp. Min
närmaste var Linneas antikvariat i Val-
demarsvik. Dit anlände tidigt på som-
maren en bok som vi hade beställt;
Johanna Ekströms *Om man håller sig
i solen*. Nästa besök vid antikariatet
var av det planlösa slaget. Driven av en
allmän nyfikenhet flanerade jag längs
raderna av bokryggar. Inte visste jag
att där väntade sommarens clou. Den
fann jag i *Boken om Olof Palme. Hans
liv, hans gärning, hans död*.

I Ekströms bok beskriver hon att
Olof Palme en gång besökte hene-
nes barndomshem, det vackra röda
1700-talshuset vid Stora Skuggan på
Norra Djurgården. Boken handlar
framförallt om hennes uppväxt och
relationer inom familjen, men den
rymmer även litterärt skickliga be-
skrivningar av miljöer i parken. Hon

avslutar boken med följande rader om
när hon återvänder dit i vuxen ålder:
"För mig finns det ingen plats i världen
där minnet och verkligheten ter sig
så identiska med varandra som Stora
Skuggan. [...] Hågkomst och synin-
tryck fogar sig in i varandra till något
som är endimensionellt."

Kanske kan Palme ha känt på ett
snarlikt sätt när han gästade Johanna
Ekströms far, författaren Per Wästberg.
Utanför fanns i alla fall hans barndoms
landskap väsentligen intakt. Och vem
vet, kanske berättade han om sina
skidövningar i Fiskartorpsterrängen på
andra sidan Laduviken. I minnesboken
framträder de i alla fall. I ett kapitel
av Magdalena Ribbing belyses Palmes
Stockholm, däribland delar som nume-
ra ingår i Nationalstadsparken:

*Han hade en närmast fysisk förtjus-
ning till Lilljansskogen, fem minuter
norr om föräldrabemmet. Ut till denna
halvvilda stadsskog fördes den femår-
ige Olof Palme – han hade varit sjuk*

*och behövde frisk luft – och sattes upp
på en stor sten. Med block och penna
i hand räknade han kolbilarna som
for ut till Värtan, skev upp hur dags de
kom och när de återvände.*

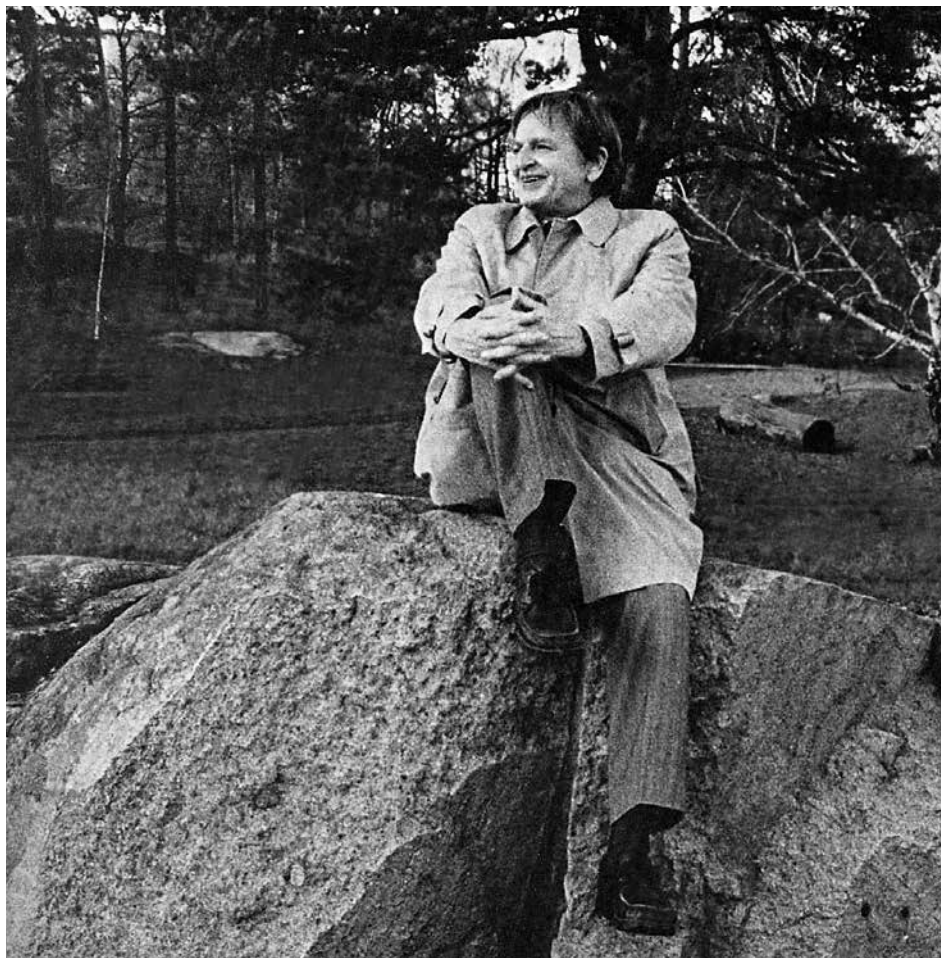
*Skrattande klättrade han upp på
samma sten när han ett halvsekel se-
nare berättade episoden från sin barn-
dom.*

*I Fiskartorpets skidbackar i närbe-
ten hade han åkt som barn, börjat i
minsta backen, Lusguppet kallad, och
avancerat till Lilla Backen. En enda
gång åkte han i den farliga backen
som hette Självmördarn och som se-
nare stängdes. Han skulle visa de an-
dra barnen att han inte var rädd. Men
det var han och han mindes ännu hur
han "tumlat om som ett litet nystan" i
backen.*

*Lilljansskogen är ett underbart
landskap, tyckte Olof Palme som hit-
tade i alla dess delar. Kring Uggleviks-
källan hade han lekt och sprungit
som barn, och tyckt att det var "lite
spännande och läskigt" att dricka ur
gemensambetsskoporna som hängde
ovanför brunnens kopparlock. Senare
i livet kom han tillbaka till den gamla
arbetarrörelsemarken med de många
fantastiska traditionerna, stora tal av
Hjalmar Branting och mästare August
Palm. Och tredje Stockholmskretsens
vårutflykter bit varje år med matsäcks-
korgar kände Olof Palme väl till från
nutiden.*

Varför blev då dessa bilder från Palme
sommarens höjdpunkt för mig? Jo, av
flera skäl. Dels fann jag dem så ovän-
tat, dels berör de något som jag allt-
mer har kommit att intressera mig för;
nämligen hur relationer till landskap
skapas och vad de betyder för oss som
människor. Men det viktigaste skälet
var att Palme postumt kom att påtag-
ligt bidra till att stärka sannolikheten
för att en stenrad som jag häromåret
fann i Fiskartorpsterrängen hade ut-
gjort avsatsen i en mycket liten hopp-
backe. Jag tänker på "Lusguppet". En
alternativ tolkning är att den hade va-
rit en husgrund, men kartor från 1700-,
1800- eller 1900-talen ger inget stöd för
det. Och även annat talar emot den
tolkningen. Men jag hade alltsedan
min upptäckt ändå svävat i osäkerhet.

Nå, kanske ni tänker, är detta så
viktigt att veta? Nej, men det är ro-
ligt att veta det, då Lusguppet är en

Stenen där Olof Palme som femåring satt och räknade kolbilar finns kvar än i dag. Foto ur
"Boken om Olof Palme. Hans liv, hans gärning, hans död".

Paviljongen vid Ugglevikskällan. En populär rastplats, men några skopor att dricka källvatten med finns inte längre. Till höger: Fiskartorpet med det stora hopptornet sett från Stora Skuggan.

så symboliskt laddad pusselbit i både idrotts- och friluftshistorien. Den utgör nämligen en materiell markör för inledningen av en historieskrivning som så småningom landar i både utvecklingen av Friluftsrörelsen och de olympiska spelen i Stockholm år 1912. Här spelar nämligen Fiskartorpets tillblivelse en roll. Mer om det kan man läsa i ett kapitel av undertecknad i boken *Friluftshistoria: från "härdande friluftsliv" till ekoturism och miljöpedagogik: teman i det svenska friluftslivets historia*.

Rubriken lockar nu till att fortsätta med ett citat ur Olof Palmes farfar Sven Palmes riksdagsmotion 1906 när Södra Djurgården steg för steg började upplåtas som villatomter: "...så har den farhågan flerstädes vunnit isteg, att större eller mindre delar av Djurgården måhända komma att genom bebyggande förvandlas till ett slags modern villastad från att vara en av de härligaste parker, en prydnad för Sveriges huvudstad, en källa till uppfriskande glädje och trevnad för såväl dess invånare som besökande icke-stockholmare."

Motionen föranledde inhämtande av upplysningar från Riksmarskalkämbetet till riksdagen, och de formulerades med uppenbart syfte att mildra Sven Palmes och andras oro. Motionen

avslogs, men minst en reservation förekom, och den fick stöd av bland andra Hjalmar Branting. I det sammanhanget lyfts parkens stora betydelse "särskilt för Stockholms arbetarebefolkning" fram. Om detta kan man läsa i *Betänkande angående Djurgårdens bevarande såsom park* från 1917.

Sven Palme kände väl till skillnaden mellan en villastad och en öppen park. Han hade varit bosatt i Villa Kallio på Djursholm, hans halvbror Henrik Palmes skapelse som trädgårdsstad, med spridningseffekter till Stocksund. En kritiskt sinnad person kan möjligen undra om Sven Palme bara hade ädla motiv för sin riksdagsmotion. Eller var det så att hans halvbror genom Djursholms AB vid samma tid fortfarande sålde tomter i Djursholm, och därmed möjligen kan ha tyckt att det var besvärande om kungen på Djurgården samtidigt skapade snarlika och mer stadsnära betingelser för denna typ av friluftsbostäder? Kanske ska denna undran blott ses som ett uttryck för hur vår egen tids byggintressen styr politiken genom mer eller mindre lömska, och för medborgarnas osynliga påverkanssätt. Konsekvensen av Henrik Palmes trädgårdsstad i Djursholm blev i alla fall att man idag kan vandra längs Norra Djurgårdens stränder från Husarvi-

ken upp mot Ekhagen och glädjas över en obruten horisontlinje norröver. Så nog finns det kopplingar mellan Palme och parken.

Peter Schantz är professor i idrottsvetenskap, verksam vid Mittuniversitetet och Gymnastik- och idrotts högskolan, och var tidigare vice ordförande i Haga-Brunnsvikens vänner.

Den Gröna Promenadstaden bör leda till Haga!

Haga-Brunnsvikens vänner har i yttrande över Länsstyrelsens samrådshandling *Den Gröna Promenadstaden* (drn 2010-05924-31) den 17 oktober 2012 fört fram önskemål om bättre skyltning och planterade promenadstråk som ska göra det lättare att hitta och promenera till Hagaparken. Sveavägen och Valhallavägen bör markeras som viktiga leder mot parken och sambandet mellan Karlbergs slott och Stallmästaregården via den nya Hagastaden bör återskapas. Entréerna till parken bör också tydliggöras. ●

Ljusfesten har blivit ett begrepp!

”VI HAR HÖRT TALAS OM LJUSFESTEN AV goda vänner men vilken upplevelse det var att få vara med i verkligheten!”, ”Ljusen syntes över hela Brunnsviken!”, ”Vilken professionell underhållning, vi måste gå hit nästa år också!”

De positiva och, som det verkade, överraskade omdömena om årets Ljusfest var många. Men så var ju förutsättningarna närmast idealiska: vindstill, stjärnklart och ett par grader varmt. Många hundra åskådare hade samlats till underhållningen på pelousen utanför Koppartälten och gissningsvis ett par tusen njöt av eldkonstnärer, näverlurljud och magiskt tysta båtturer över Brunnsviken. Inte så många som förra året men Ljusfesten tycks bli ett begrepp, en ljusfest i ett annars mörkt november. Årets ljusfest lockade många: barnfamiljer, tyska och japanska turistgrupper, goda vänners gäng, far- och morföräldrar med sina barnbarn och några lätt skrämda, joggande motionärer. Inte ens ett oväntat och ovälkommet strömbrott mot slutet av föreställningen på pelousen kunde hindra folk att återvända hem med gott humör av en ljusstark upplevelse.

”Vackrare än så kan det knappast bli när eldpunkterna bildar ett pärlband runt Brunnsviken”, säger ordföranden i Haga-Brunnsvikens vänner Märtha Angert Lilliestråle. ”Det är längs strän-

Kurrykören underhåller framför Koppartälten. De avslöstes av sångsolisterna Amina Al Fakir Bergman, Elisabeth Ljunggren Kurbany och Rickard Forsgren, ackompanjerade av Gregor Bergman. Foto Göran Sachs.

derna och från någon av båtarna som man får den bästa upplevelsen. Ekotemplet var helt upplyst av marschaller och blev alla småprinsars och småprinsessors alldeles egna sagoslott, där Mikael Lönnbjeer berättade sagor till ljudet av trummor. Ljusfesten uppskattas

allt mer av Solnabor och stockholmare, och det ska vi utveckla vidare”.

Så här i efterhand gör jag reflexionen att Solna verkligen arbetar med att bygga sitt varumärke, att de medvetet stöttar upplevelser och institutioner inom kommunens intresseområden. Den nya Friends Arena är ett exempel, Ljusfesten ett annat. Genom de arrangemang som Haga-Brunnsvikens vänner ordnar blir vi en del av den profilen. Stockholms stad börjar gå åt samma håll med ett ökat intresse för att profilera sin del av Brunnsviken. Årets ljussättning var fantastisk, Bellevue och hela östra stranden är deras och hela den unika Nationalstadsparken förenar de båda kommunerna.

Det finns ett liv och en upplevelse bortanför Djurgården och Gärdet, vill man säga till alla stockholmare. Här har föreningens medlemmar en uppgift, att vara ambassadörer för vår verksamhet och för vad den erbjuder, liksom att värva medlemmar.

Marschaller och kanoter. Flackande ljuspunkter stryker fram över Brunnsvikens vatten. Foto Mats Petersson, Kafé Sjöstugan.

Göran Sachs, styrelseledamot,
Haga-Brunnsvikens vänner